

Phragmipedium besseae Dodson & Kuhn 1981

Trong những hội chợ hoa lan Fascination of International Orchid Show từ thời kỳ cực thịnh ở South Coast Plaza cho đến những năm co cụm lại tại một khoảnh vườn gần đó, đều có gian hàng bán những cây lan rừng mang đến từ Ecuador.

Những cây lan này toàn là những cây trơ rễ, một trong những điều kiện cần bản để được mang lan vào Hoa Kỳ. Trong số này có nhiều cây lan lạ, nhưng tôi chỉ mua có một cây đó là cây *Phragmipedium besseae* vì bông hoa đỏ chói nổi bật trên màu lá xanh thẫm. Hồi đó, 1996, cây lan này rất hiếm được bán với giá \$60-70 cũng khó lòng mua được, nhưng cây trơ rễ chỉ có \$15-20. Không phải ham vì giá rẻ nhưng vì muốn thử trồng xem sao vì nhiều người nói cây này rất khó trồng.

Mang cây về, ngâm trong nước với đường vàng, B1, phân bón và thuốc Superthrive (xin xem chi tiết trong bài [Trồng Lan Trơ rễ](#)) rồi trồng với 3 phần bổi rêu New Zealand sphagnum moss cắt nhỏ, 1 phần Perlite, 1 phần than củi vụn, 1 phần rễ cây dương si.

Lan được để trong nhà kính có máy điều hòa nhiệt độ cho thích hợp với các cây lan VN đòi hỏi ẩm độ cao và không chịu nhiệt độ quá lạnh hay quá nóng.

Hai mùa Xuân qua, cây lan cũng cho những đóa hoa đẹp tuy hơi nhỏ, nhưng rồi mùa Hè ở Placentia nơi tôi ở quá nóng, trên dưới 100°F hay 38°C, thêm vào đó nguồn nước tưới có khá nhiều khoáng chất, lại thêm chất Chlor để khử trùng, làm cho cây lan còi cọc và chết dần chết mòn.

Tìm hiểu mới biết cây lan *Phragmipedium besseae* mọc ở sườn núi phía đông dãy núi Andes cho nên cả Colombia, Ecuador và Peru đều có cây này. Tên cây được đặt để vinh danh bà Elizabeth Locke Besse thuộc vườn cây Marie Selby Botanical Gardens ở Sarasota, Florida, đã tìm thấy khi nghiên cứu thực địa tại Peru vào năm 1981.

Đây là một giống thạch lan mọc cùng với rêu và cây lá khác, cao 15-30 phân, lá 6-10 chiếc, dài 30-40 phân, rộng 2-3 phân. Chùm hoa mọc ở ngọn dài 20-40 phân, hoa 4-6 chiếc, to 5-6 phân, nở chiếc một vào mùa Xuân.

Lan ưa thích nhiệt độ 70-80°F (21-27°C) ban ngày và ban đêm lạnh khoảng 55-60°F (12.8-15.6°C). Nếu nóng trên 85°F (30°C) lan sẽ còi cọc sống không nổi.

Âm độ lý tưởng là 80% , ánh sáng như Phalaenopsis chừng 5500- 2000 ánh nên hay để ở cửa sổ phía Đông trong nhà. Trong môi trường thiên nhiên, lan mọc gần suối nước, ẩm độ cao và được tưới bằng những trận mưa không có bụi bặm ô nhiễm, cho nên nước tưới thích hợp hơn cả là nước mưa hay đã lọc qua hệ thống Reverse Osmosis. Lan ưa ẩm ướt quanh năm, nếu rễ bị quá khô rất khó lòng hồi phục, nên để chậu lan trong chiếc đĩa có nước khoảng 1 phân. Lan không ưa bón quá mạnh, chỉ nên bón với $\frac{1}{4}$ thìa cà phê phân 10-10-10 mỗi tháng 1 lần.

Với điều kiện nuôi trồng kể trên, loài *Phragmipedium* nói chung và cây lan *Phrag. besseae* nói riêng, hoa tuy có đẹp thật nhưng không thích hợp với nhiệt độ ở Orange County ngoại trừ những nơi ở gần ven biển.

Nếu bạn thấy cây hoa đẹp này hay những cây *Phragmipedium* khác hãy xin lưu ý những điều kể trên để khỏi phí tiền vô ích.

Westminster 11-2012